

PRAKTIJKERVARINGEN MET KARTONNEN NESTKASTEN

Dick A. Jonkers

Inleiding

In het verleden zijn meerdere keren pogingen ondernomen om kartonnen nestkasten op de markt te brengen. Het bleef altijd bij kleine aantallen en de praktijkervaringen ermee waren slecht. In 1988 begon een groot winkelbedrijf de cliëntele bij aankoop van zaden voor vogels gratis een kartonnen nestkast te verstrekken. Vogelbescherming anticipeerde hierop door mij als lid van de Werkgroep Nestkastonderzoek te vragen om te onderzoeken hoe deze kartonnen nestkasten zich in de praktijk hielden.

Door de fabrikant werden gratis dertig nestkasten voor onderzoek ter beschikking gesteld.

Beschrijving van de nestkast

De kasten werden geleverd als bouwpakket in de vorm van een kartonnen plaat. Deze was aan de buitenzijde geplastificeerd en bedrukt met een roodbruin nervenaandoenachtig patroon. De vorm was in het karton geperst en door op de stanslijnen te vouwen kon de plaat worden geconstrueerd. In de bodem waren gaatjes geperst om vocht af te voeren. De deksel kon met lippen in de zijkant worden gestoken. De voorkant van de deksel stak enkele centimeters uit. Voor het ophangen waren er boven en beneden lippen met een gaatje waar een schroef of spijker doorheen kon worden gedaan. Het vlieggat was al klein uitgesneden. Door respectievelijk een voorgeperste cirkel of ovaal weg te drukken kon een groter vlieggat worden gecreeerd.

Het ophangen

De nestkasten werden in drie partijen verdeeld. Vijftien kasten kwamen binnen het natuureservaat het Hilversums Wasmeer, een afgesloten gebied, te hangen. Het terrein is eigendom van de Stichting Goois Natuureservaat. Het is een voormalig heideven met daar omheen stroken loofhout (veel Amerikaanse Eik) en naaldhout (Grove Den). Van een oud nestkastenbestand waren nog enkele kasten aanwezig.

Tien kasten werden opgehangen in een particulier bosgebied rond een villa bij Leersum. Hier bevond zich hoofdzakelijk naaldhout, waaronder vrij veel Tsuga's en Fijnspar.

In beide gevallen vond het ophangen begin januari 1989 plaats. De ophanghoogte bedroeg respectievelijk ca. 1,50 meter en 1 meter in de windrichtingen noord tot oost. Omdat gevreesd werd dat de kasten anders vroegtijdig van de boom zouden vallen, werden zij niet met schroeven/spijkers, maar met geplastificeerd binddraad bevestigd. De vlieggaten werden steeds in de volgorde klein, groot, ovaal gemaakt.

Vijf kasten werden bij particulieren uitbesteed, die deze in februari 1989 aan of rond hun woningen in Breukelen, Bussum, Hilversum, De Meern (volks-tuin) en Arnhem bevestigden.

Controlés

Voor het broedseizoen werd geregeld gecontroleerd in welke staat de kasten zich bevonden. Daarna controleerden de particulieren van maart-juni frekwent de kasten. Bij Leersum werden de kasten drie keer door mijzelf gecontroleerd. Rond het Hilversums Wasmeer was dit eveneens het geval en geschiedde dit eens in de tien dagen. Van elke kast werd genoteerd hoe deze zich hield en wat de inhoud tijdens de controle was.

Resultaten

De kasten rond het Hilversums Wasmeer waren in februari al zacht van het vocht, hoewel het weinig geregend had. Tot eind april bleven de lipsluitingen zacht, waardoor in één geval de kast weer opening staan. Later in het seizoen waren de kasten weer droog. De problemen met het goed laten sluiten van de kasten bleven. Van acht kasten werden de vlieggaten door mezen groter gemaakt en er ontstonden rafelige openingen.

Bij drie kasten hakten Grote Bonte Spechten zeer grote gaten.

Verder werd één kast volledig door spechten vernield.

Voor het broedseizoen werd in een aantal kasten door mezen overnacht.

Sommige van die kasten werden later toch niet bewoond.

Vijf kasten werden bewoond door Koolmezen en één door een paartje Pimpelmees. Sterfte van de jongen werd niet geconstateerd.

Van de tien Leersumse kasten viel er één, die volledig doordrenkt was met vocht, van de boom. Verder stonden door het vocht vier kasten min of meer regelmatig open. In dit bos bleven de kasten vrijwel allemaal vochtig.

Voorzover de gaten dit nog niet waren, werden zij alle door mezen groter gemaakt. Een kast werd door een specht open gehakt. Slechts één kast raakte bewoond. Een Pimpelmees bracht er een broedsel in groot.

De kasten binnen de bebouwing waren net als de andere aanvankelijk vochtig, maar droogden later op. Deze werden wel in de gaten gehouden, maar op één na niet gecontroleerd. Dat was ook niet noodzakelijk zolang er geen nestel-activiteiten waren. Er warendan ook geen problemen met de sluitingen van de deksels van de kasten. Enkele kasten gingen enigszins bol staan nadat zij waren opgedroogd. Van de kasten binnen het biotooptype bebouwing raakte er geen enkele bewoond.

Conclusie

In ons regenachtig klimaat is het ophangen van kartonnen nestkasten niet aan te bevelen. Tijdens langdurige vochtige periodes worden deze zo zacht dat ze uit elkaar vallen. Van tevoren is niet te bepalen hoe het weer tijdens het broedseizoen zal zijn. Het risico dat een bewoonde kast met eieren of jongen kapot gaat mag men niet lopen. De kwetsbaarheid van de kasten is groot. De sluiting fungeert bij vochtig weer en/of controles niet goed. Binnen de bebouwing zouden katten kans kunnen zien de constructie uit elkaar te trekken. Wanneer zij op de kast gaan zitten, een verschijnsel dat bij houten kasten nogal eens geconstateerd wordt, laat de kast zeker van de bevestiging los. Bevestigen kan beter met geplastificeerd draad dan met schroeven/spijkers geschieden. Op grond van de geconstateerde feiten mag worden verwacht dat de kasten hooguit twee jaar meegaan. De kasten werken niet selectief voor

de kleine holenbroeders. De grotere hakken de gaten voor het grootste deel open. Spechten vernielen de kasten geheel. Voor nestkastonderzoek zijn de kasten ongeschikt. Uit de gegevens blijkt dat er in een droog voorjaar geen abnormaal hoge sterfte van jongen plaats heeft. De fabrikant zou de aanbeveling kunnen doen om de kastjes niet in de vrije natuur, maar als broedhokjes in volièeres op te hangen.

Literatuur: Smit, A. 1988 Nestpredatie door katten. Nieuwsbrief SOVON
Werkgroep Nestkastonderzoek 6(1): 9-11